

CARL BJÖREMAN:

Den bakvända beslutsprocessen i försvarsfrågan

För ett hållbart försvarsbeslut krävs från varandra fristående, analyser av försvarets behov och tillgängliga resurser.

Brister i denna process under 70- och 80-talen har lett till att försvarsmakten förlorat 100 miljarder som skulle ha behövts för att bibehålla dess styrka.

Mönstret går nu igen. Bristfällig och tvivelaktig strategisk analys används för att motivera låga anslag. ÖB har lyft av politikerna bördan att precisera hur stora försvarsutgifterna kan vara genom att själv göra en bedömning av vad samhällsekonomin tål.

Mot denna bakgrund är det inte överraskande att försvarskommittén startat sitt arbete i fel ända med att utpeka vilka regementen som skall läggas ned. En av de bärande bjälkarna i försvaret, den allmänna värnplikten och utbildningssystemet, försvagas markant.

De negativa konsekvenserna av denna bakvända beslutsprocess blir av samma slag som efter 1972 års försvarsbeslut men kan gå långt snabbare och bli långt svårare att reparera.

Generallöjtnant Carl Björemans tidigare militärbefälhavare i Södra militärområdet.

Försvaret är inte bara nödvändigt. Det är dyrt också. Därmed skapas det ett dilemma för de politiska beslutsfattarna, i synnerhet som kostnaderna är väsentligt lättare att påvisa än nödvändigheten. En realpolitiker kommer därför aldrig ifrån kostnadssynen på försvaret.

1938, mitt under vad som kom att visa sig vara förspelet till 2. världskriget, och då föraningarna om ofärdstider spred sig i landet, dog koalitionsregeringens försvarsminister Janne Nilsson. Statsminister Per Albin Hansson fick naturligtvis omgående frågan om vem som skulle bli den nye försvarsministern. För säkerhets skull framställdes den, av en särskilt försvarsmedveten person, på ett ledande sätt: "Det blir väl den kraftfulle Per Edvin Sköld?" "Ja", var statsministerns svar, "det blir han, men han blir dyr!"

Ur statsnyttans synpunkt är det naturligtvis sunt och riktigt att försvarskostnaderna inte blir större än nödvändigt. Men hur definieras den saken? Det låter sig sägas att det skall vara balans mellan försvarsbehov/uppgifter och försvarsresurser. I praktiken är det emellertid svårt att finna denna balanspunkt, så mycket mer som det gäller att bedöma förhållanden i framtiden. Försvarspolitik är därför den svåra konsten att avväga bedömda försvarsbehov mot bedömt tillgängliga resurser så att vi får det försvar vi behöver i framtiden.

Om beslutsprocessen i försvarsfrågan skall genomföras på ett logiskt sätt och med ett hållbart underlag bör detta senare växa fram med hjälp av analyser inom många olika områden:

(1) en säkerhetspolitisk analys, som klarar ut stormaktsblockens och Sveriges

intressen, mål och handlingsmöjligheter i den internationella politiken. Aktörernas *ömsesidiga*, av varandra beroende *handlingsmöjligheter* är det centrala i denna analys.

(2) en strategisk analys, som klarar ut vilka olika medel vi behöver för att hävda våra intressen.

(3) en operativ analys, som klarar ut hur dessa medel, t ex försvarsmakten, skall användas i olika, antagna men konkret beskrivna situationer.

Dessa tre delar av underlaget ger, efter sammanvägning, grund för att definiera *försvarsbehovet*. Detta skall sedan vägas mot tillgängliga *försvarsresurser*, vilka härleds ur följande två analyser

(4) en samhällsekonomisk analys, som klarar ut hur stor del av de gemensamma resurserna, som kan avdelas till försvaret.

(5) en "företagsekonomisk" analys av hur produktionen av förband och försvarseffekt i övrigt skall ske med god *hushållning*.

Om dessa analyser skall få någon positiv substans måste de givetvis ansättas förutsättningslöst och oberoende av varandra.

Nu anmärker någon, med rätta: politiken följer inga logiska beslutsprocesser, särskilt inte försvarspolitik.

Detta fritar emellertid inte politikerna från att låta *både* behovssidans *och* resurssidans argument bli framförda under lika villkor. Kan det inte, som logiken kräver, ske före beslutet, måste en realistisk efteranalys ske. I annat fall har det fattats ett beslut i blindo, vilket med tiden kommer att avslöjas.

Min tes i denna artikel är följande:

Vi har under 70- och 80-talen haft två försvarsbeslut (FB) med mycket genom-

gripande konsekvenser: FB 72 och FB 87. Bägge har styrts av i *förväg* fastställda, snäva ekonomiska ramar. Resurssidan har därmed dikterat förutsättningsarna för att tillgodose behoven.

FB 72 blev med avseende på sina följder ett nedrustningsbeslut, dock utan att detta öppet erkänts.

I mitten av 80-talet var obalansen i försvarsmakten mellan uppgifter och resurser uppenbar. FB 87 förväntades bli det försvarsbeslut, som skulle ge impulser till erforderlig strukturomvandling. FB 87 har emellertid inte bara, som FB 72, styrts av en snäv ekonomisk ram. Därtill kommer att beslutsprocessen, i synnerhet när det gäller den ännu oavgjorda delen om arméns utbildningssystem och fredsorganisation, präglas av en osedvanlig tidspress och brist på logik. Behovssidan har i praktiken haft ännu svårare att vinna gehör än 1972.

Trots allt tal om strukturomvandling riskerar FB 87, när det blir färdigt efter förarbete av två försvarsutredningar, årgångarna 1984 (FK 84) och 1988 (FK 88), att ur säkerhetspolitisk synpunkt bli ännu mera äventyrligt än FB 72. Den förmenta strukturförändringen kan visa sig bli enbart en slumpartad krympning av tidigare organisation och verksamhet, vilket den framtida säkerhetspolitiken är föga betjänt av.

Det förhållandet att FB 87 är ett delat försvarsbeslut gör det särskilt intressant. Anledningen till delningen är att man 1987 saknade underlag för beslut om arméns utbildningssystem och fredsorganisation. FK 88:s och riksdagens sätt att hantera denna kontroversiella fråga inverkar inte bara på substansen i FB 87. Det avgör också graden av handlingsfri-

het inför nästa stora försvarsbeslut, FB 91, som FK 88 har till huvuduppgift att förbereda.

FB 72

Nedrustningsbeslutet 1972 använde en "frysning" av försvarsanslagen som medel för ändamålets vinnande. Medlet verkade först på sikt, men det kom att få svåra negativa konsekvenser för försvarsmakten och, vad värre var, för de funktioner som den skall svara för. Försvarsmaktens kris nu i slutet på 80-talet har sin rot i FB 72 och i uraktlåtenheten att i efterhand se dess innebörd och följder.

I mitten av 60-talet torde den svenska försvarsmakten ha varit som starkast under efterkrigstiden, relativt omgivande makter. Men då började också nedskärningarna.

Förebuden till FB 72 kom nämligen tidigt. I mitten av 60-talet kom mina äldre kamrater i försvarsstaben, där jag då var generalstabskapten, tillbaka från sammanträden i den pågående försvarsutredningen, irriterade över att finansdepartementets talesmän ville ta bort det årliga, automatiska påslag på 2 1/2 %, som försvarsmakten hade fått i FB 58. "Gnäll, visst har vi råd med det", tyckte mina äldre kamrater. Men det tyckte inte de politiska makthavarna. Från 1966 lät de försvarsutgifterna ligga i stort sett stilla, i reala termer. Det var starten på en utveckling, som inneburit att försvarsmakten till dags dato fått bortemot 100 miljarder mindre i anslag än vad som hade krävts för att fullfölja de planer för organisation och verksamhet, som fanns på 60-talet.

FB 72 markerar således inte den reella starten på nedrustningen. Men det inne-

höll motiveringen, vilket är betydelsefullt. Statsmakterna tillät den operativa effekten att nedgå, med hänvisning till avspänningstendenserna i den internationella politiken. Dock borde handlingsfrihet upprätthållas för ett återtagande, om avspänningstrenden skulle brytas. Denna sanktionering av att bibehålla organisationen men dra ned på verksamheten hade således föregåtts av en säkerhetspolitisk analys, vars slutsatser var avhängiga av avspänningen, främst mellan supermakterna. Det visade sig redan i slutet av 70-talet, d v s efter en i detta sammanhang mycket kort tid, att man byggt slutsatserna på alltför lösa grunder. Spänningen mellan supermakterna steg igen och det visade sig att de använt avspänningstiden till att rusta upp sina militära styrkor.

FB 72 vilade således på en osäker säkerhetspolitisk analys och det är svårt att frigöra sig från tanken på att den var påverkad av hänsyn till den ekonomiska ramen. Det torde heller inte vara alltför djärvt att beteckna den ekonomiska inriktningen av försvarskostnaderna som tämligen opreciserad. Varken FB 72 eller än mindre den föregående, styrande ekonomiska inriktningen byggde vederligen på analyser av de bedömda konsekvenserna inom de strategiska och operativa sektorerna.

Efteranalysen av FB 72 kom inte alls att ställa de säkerhetspolitiska, strategiska och samhällsekonomiska frågorna i fokus. Den koncentrerades i stället på två mera underordnade sektorer.

De gällde i första hand operativa principer, d v s hur vi i krig skulle använda en försvarsmakt med, jämfört med 60-talet, minskande operativ effekt. En i vissa

stycken uppslitande intern debatt inom försvarsmakten mynnade ut i en i varje fall officiell enighet om att vi måste och kunde *både* sträva efter att möta, hejda och slå en angripare i kust- och gränsområdena *och* – om detta skulle misslyckas – försvåra hans framträngande över landterritoriet.

Den andra sektorn, som försvarsmakten och inte minst politikerna ägnade stor uppmärksamhet, var den företagsekonomiska. Försvarsmakten genomlystes på alla ledder. Rationaliseringsprojekten var många. Dessvärre rann de verkligt vinstgivande ut i sanden av den enkla anledningen att centralt styrda faktorer stod i vägen. Allmän värnplikt, befälskårernas omfattning och åldersstruktur, krigsorganisationens storlek och förbandsomsättningssystem kan rimligen inte ändras genom rationalisering på det lokala planet. Det krävs politiska beslut, föregångna – om man verkligen vill ha hållbara beslut – av inledningsvis angivna analyser. Sådana saknades under 70- och det tidiga 80-talet. Ansträngningarna att finna lösningar på det svenska försvarsdilemmat enbart inom de operativa och företagsekonomiska sektorerna ledde därför snarare till att försvarsmaktens struktur konserverades än till att den blev mera reformmogen.

Två speciella frågor tog mycken kraft i anspråk, inte minst därför att de var svåra att sätta in i ett meningsfullt sammanhang. Det var (1) skyddet mot ubåtskränkningar och undervattensverksamhet. Timade händelser under 80-talet pockade på dels direkta motåtgärder med tillgängliga medel, dels snara återtagningsåtgärder inom ett sedan FB 72 försummat område. Det var vidare (2) risken för överraskande an-

fall. Militära experter visade, med rätta, att de tekniska förutsättningarna för sådana angrepp blivit, ur angriparens synvinkel, förbättrade. Det gäller både angriparens transport- och stridsmedel och försvararens sårbarhet. Men ingen påtalade med framgång att de säkerhetspolitiska och strategiska förutsättningarna, innebärande balans mellan NATO och WP, gör sådana angrepp osannolika så länge denna balans består och om vi vidtar elementära åtgärder för att gardera oss.

Avsaknaden av säkerhetspolitisk och strategisk analys gjorde att en ganska fritt svävande öppen försvarsdebatt kunde ägnas åt mera publikvänliga ämnen. Debatten om risken för överraskande anfall medförde att uppmärksamheten avleddes från andra och för oss mera påfrestande angreppsformer. Den eviga debatten om avvägningen kvalitet-quantitet kom i den öppna debatten att domineras av uttolkare i och ur den liberala pressen och deras speciella version av saken. Startsignalen gav DN:s chefredaktör Svante Nycander i tre signerade ledare vårvintern 1979. Den första av dessa var illustrerad av en talande bild: en töntig repsoldat i arméns "lump", med omiskännliga drag av filmhjälten Lasse Åberg, vid sidan av ett desto smartare stridsflygplan. Budskapet i ledarna var entydigt: Det är mindre troligt att vi får någon nytta av ett segt, uthålligt invasionsförsvar, som bygger på mobilisering av stora mängder värnpliktiga. Vi kan inte, och behöver inte, ha *både* ett skalförsvar, med elitbetonad teknologisk struktur, *och* ett segt och uthålligt värnpliktsförsvar. Vi bör, enligt DN:s budskap, välja det teknologiska skalförsvaret. Trots att Nycanders motiveringar för de framförda teserna var mycket tunna har de kommit

att få stor betydelse för opinionsbildningen. Den folkpartistiske riksdagsmannen Hans Lindblad, begåvad med en fix idé om att armén måste minskas, håller sig inom ramen för dessa Nycanderska tankegångar, när han med stor framgång bildar opinion i försvarsfrågan, låt vara att inte ens han vågar angripa den allmänna värnplikten lika öppet som Nycander gjorde.

Debatten på 70- och 80-talen kännetecknades emellertid också av en ödesdiger passivitet i en betydelsefull fråga, nämligen allt som berör de närbesläktade funktionerna allmän värnplikt, markförsvaret och territoriell verksamhet. Dessa funktioners betydelse och villkor blev inte uppmärksammas, vilket visade sig vara mycket negativt i samband med opinionsbildningen inför FB 87. Arméchefen Nils Sköld, en naturlig talesman för den allmänna värnplikten, var visserligen en flitig debattör, dock med markant övertro på att bl a den allmänna värnplikten var så väl förankrad i de politiska partierna, främst i det socialdemokratiska, att angrepp av den typ som Nycander och Lindblad gjorde inte behövde tas på allvar. Han förutsåg inte den nuvarande försvarsministerns receptivitet för Lindblads tes om att armén bör halveras. Sköld var heller inte särskilt tydlig när det gällde att framhålla betydelsen av kvalitet i utbildningen, värnpliktsarméns livsluft och grundförutsättning. Den materiella kvaliteten verkade få mera uppmärksamhet även från hans sida.

Resultatet av denna splittrade opinionsbildning och denna ofullständiga analys av försvarsfrågan under 70-talet och början av 80-talet vet vi. 1982 fattades ett försvarsbeslut, FB 82, som visser-

ligen innehöll verbala hänvisningar till att avspänningen vore slut men som ingalunda gav några klara signaler om hur, och i vilken ordning, den sedan FB 72 medvetet nedsatta operativa effekten skulle återtas.

FB 82 blev därför ett missat tillfälle. Beslutet bidrog i stället kraftigt till att den tio år tidigare grundlagda obalansen förvärrades. De uttalade ambitionerna till vissa förbättringar motsvarades inte av erforderliga resurstillskott eller impulser till strukturförändringar.

FB 87

De märkliga turerna före och efter FB 72 och FB 82 borde, tycker man, ha lett fram till en insikt om en bättre tingens ordning inför och i FB 87, då vi uppenbarligen stod inför ett avgörande vägval i försvarsfrågan. Det finns två ljuspunkter i samband med FB 87.

Försvarskommittén, FK 84, ansatte en ambitiös säkerhetspolitisk analys att tjäna som underlag för FB 87.

ÖB gjorde, visserligen efter det formella beslutet 1987 men före restbeslutet om armén, en mycket realistisk beskrivning av läget inom försvaret. FK 84:s säkerhetspolitiska rapport påverkade emellertid inte den avgörande styrfaktorn för FB 87, nämligen den ekonomiska ramen. Det kan ha haft två huvudorsaker.

Rapporten avslutades 1985, straxt efter det att den politiska atmosfären mellan supermakterna nådde fryspunkten. Rapportens formuleringar tydde närmast på att försvaret behövde betydande resurstillskott. Innan beslutet togs 1987 hade emellertid, om än svaga, avspännings-tecken förmärkts. Den politiska opinio-

nen i Sverige är – i avsaknad av stödet från en aktiv säkerhetspolitisk och strategisk debatt – känslig för minsta avspänningstecken.

Rapporten behandlar, närmare besedd, mest stormaktsblockens intressen i Norden. Deras och våra ömsesidiga handlingsmöjligheter i olika tänkbara kombinationer av spännings- och styrkeförhållanden, vilka handlingsmöjligheter är mer avgörande för vårt behov av försvar än vad enbart blockens "rena" intressen är, lämnade FK 84 i stort sett obehandlade.

Rapporten kunde därför, under artigt lovprisande av dess kvalitet och av den uppvisade partipolitiska enigheten, lämnas utan avseende som reellt styrinstrument.

ÖB:s verklighetsbeskrivning ligger naturligtvis som grund för det underlag, som han gett och ger försvarskommittén. Om detta i slutändan blir en positiv eller negativ faktor står emellertid ännu i vida fältet. Det finns en tendens hos ÖB att utan erforderlig kontroll av operativa, strategiska och säkerhetspolitiska konsekvenser lägga fram förslag direkt ur denna verklighetsbeskrivning. Det sker dessutom i ett tempo, som visserligen medger information inom den för förändring utsatta organisationen, men enbart uppifrån och ned. Det är därför inte helt obefogat att tala om "försök till perestrojka utan glasnost" ett äventyr i en demokrati.

Hanteringen av försvarsfrågan i och kring FB 87 innebär att mönstret från FB 72 går igen. De samhällsekonomiskt betingade kraven på att hålla nere försvarskostnaderna dominerar, i minst lika hög grad som vid FB 72. Variationerna i mönstret till och med försvagar behovs-

sidans möjligheter att föra fram sina argument. En naturlig och kreativ konfrontation mellan de båda sidornas argument sopas under mattan.

Ett viktigt inslag i processen härvidlag är att försvarsdepartementet tagit ett fastare grepp om hela behovsanalysen än tidigare. Den strategiska analys som förekommer står numera försvarsdepartementets tjänstemän för, inte UD:s, och än mindre fria forskare, arbetande i vetenskaplig miljö. I det sammanhanget kan en tydlig skillnad märkas, jämfört med 1972. Misstaget att motivera låga försvarskostnader med (lättföränderlig) avspänning har inte upprepats, trots den sovjetiska avspänningsoffensiven.

Nu är i stället motivet till att hålla nere försvarskostnaderna balansen mellan NATO och WP. Tidskriften Tiden drog i sin ledare i nr 2/89 ut konsekvenserna av sådana tankegångar. Vår fiendes fiende kommer till vår hjälp om vi blir angripna. Vårt försvar behöver inte kunna klara några andra lägen och armén kan halveras. Detta anmärkningsvärda avsteg från deklarerad politik möttes givetvis med höjda ögonbryn på officiellt håll.

Men vad hade egentligen Tiden gjort annat än att fullfölja den nedvärdering av hotet mot främst södra Sverige, som departementstjänstemännen i luddigare form hade framfört tidigare.

Ödets ironi gör att det föll på ÖB:s lott att starta denna nedvärdering i den öppna debatten. Han gjorde i mars 1987 ett förbryllande utspel, i uttalad avsikt att stimulera försvarsdebatten, genom att ifrågasätta om Skånes sydspets alls skulle försvaras och om de skånska pansarbrigaderna behövde behållas.

Dåvarande statssekreteraren i för-

svarsdepartementet Per Borg blev näste man "på plan". I en debattartikel i DN 87-06-26 ifrågasatte han hotet mot södra Sverige, i varje fall relativt andra delar av landet, och pansarbrigadernas roll i denna nya hotbild.

Departementsrådet Nils Gyldén, som är chef för försvarsdepartementets enhet för säkerhetspolitik och långsiktspanering, fullföljer och utvecklar tankegångarna i skriften "Sverige mellan maktblocken". Han räknar där bl a med att NATO, i första hand med västtyskt marinflyg och västtyska ubåtsinsatser, skyddar oss mot kustinvasion i södra Sverige, en tankegång som man kan säga mycket om och med säkerhet att den inte vittnar om någon högre grad av respekt för vad som tidigare officiellt angivits vara neutralitetspolitikens andemening.

De tre nämnda herrarna har emellertid, ehuru föga övertygande, genomfört de enda kända strategiska resonemangen på officiellt håll, strategiska i den mening att de – om slutsatserna får genomslag – skulle påverka försvarsmaktens struktur, inte minst de marina delarnas, och fördelningen av stridskrafter i landet.

Den stora svagheten i deras resonemang, liksom i den ovannämnda ledaren i Tiden, är antagandet att styrkebalansen mellan NATO och WP skulle förbli vid den nuvarande, så ock blockens ömsesidiga handlingsmöjligheter. Det är en vanskelig utgångspunkt för en långsiktig utveckling av vårt försvar.

ÖB har bl a i Krigsvetenskapsakademiens tidskrift nr 4/88 givit offentlighet åt att det numera föreligger ett nytt "ÖB:s strategiska bedömande" som utgångspunkt för de olika planer och utredningar ÖB presenterade hösten 1988. Så kan

man ju kalla det, men har man respekt för begrepp och för ordens valörer är det bedömandet närmast ett operativt sådant. Det utgår från relativt preciserade förutsättningar och kan främst ge vägledning om hur försvarsmakten skall användas i givna lägen, mindre om hur den skall utvecklas på sikt för att kunna lösa uppgifter i olika säkerhetspolitiska lägen och förebygga påtrycknings- och angreppshot mot landet.

Sammantaget har de analyser, som gjorts i samband med FB 87, inberäknat dess restpost, inte bättre substans än de som gjorts tidigare under 70- och 80-talen. Någon ny säkerhetspolitisk analys har inte gjorts efter 1985. Den strategiska analysens svagheter har behandlats ovan. Avsaknaden av ingående analyser inom dessa båda sektorer innebär att underlag alltfört saknas i en av de mest intressanta grundfrågorna: vilka förvarningstider skall vi egentligen räkna med – som underlag för utvecklingen av försvarsmakten – för olika typer av angrepp? Frågan har varit brännande men olöst under hela 80-talet. Svaret är avgörande för hur avvägningen skall ske mellan olika former av beredskap, d v s ständig insatsberedskap i fred, mobiliseringsberedskap och insatsförmåga omedelbart efter mobilisering.

ÖB har, som framgår av Försvarsmaktsidé 2000 (FMI 2000) gjort en ny operativ analys. Slutsatsen är att försvarsmakten skall utformas så att vi har två "optioner", både att möta, hejda och slå en angripare i kust- och gränsområdena och att föra en uthållig försvarsstrid över landterritoriet. I tillämpningen måste vi emellertid välja *antingen* den ena *eller* den andra optionen. Det betyder att om ÖB, i

tillämpningen i krig valt tidigt avgörande vid kust eller gräns och om detta misslyckas finns det enligt hans operativa resonemang inget militärt stöd till säkerhetspolitiken kvar — onekligen något annat och sämre ur säkerhetspolitisk synvinkel än tidigare både-och-princip även i tillämpningen i krig.

På resurssidan är förutsättningarna för meningsfulla "företagsekonomiska" analyser av naturliga skäl inte goda. Den samhällsekonomiska analysen, i varje fall i dess öppna form, är mycket anonym. Det kan bero på att ÖB lyft av politikerna bördan att precisera hur stora försvarsutgifterna kan vara. Det har han gjort genom att i FMI 2000 själv göra en bedömning av vad samhällsekonomien tål. ÖB föreslår nämligen inte den ekonomiska nivå, som han visar att vi egentligen behöver, kallad A+, utan nöjer sig med den mindre kostnadskrävande nivå A. I försvarsdebatten har denna uppfattats som den absolut högsta ekonomiska nivån och stundom, trots ÖB:s visade förståelse för de samhällsekonomiska bekymren, betecknats som en "önskelista".

Mot denna bakgrund är det förvisso inte överraskande men djupt beklagligt att FK 88 i sin första arbetsfas, med upp-bjudande av all sin kompetens, har ägnat sig åt att peka ut vilka regementen som skall läggas ned. FK 88 skapar genom detta bakvända arbetssätt ingen bra grund för de förändringar, som av både säkerhetspolitiska och ekonomiska skäl måste göras. Det har sagts att inte bara armén utan hela försvaret behöver en strukturförändring. Vad FK 88 åstadkommit är ingen strukturförändring utan

en strukturförsvagning. En av de bärande bjälkarna i den nuvarande strukturen, nämligen den allmänna värnplikten och det utbildningssystem som är dess förutsättning, försvagas markant. Det är en fråga långt allvarigare än frågan om det ena eller andra regementets fortlevnad.

FK 88 majoritet har givit ÖB:s förslag (i FU 88) om att krympa arméns fredsorganisation och att försämra utbildningsvillkoren ett visst parlamentariskt alibi. Det är allt. Samtidigt har dyrbar tid gått förspild, tid som kommittén borde ha haft bättre användning av, även — och kanske framför allt — om den inte skaffar sig vidare ekonomiska ramar.

Om FK 88 skall kunna bidra till en förändring av försvarsmakten av säkerhetspolitiskt värde, borde den eller de som makten haver se till att den får arbeta i en mera logisk ordning än den bakvända, som den nu tvingats in i, och att den får ett underlag, byggt på långt mer fristående analyser än det som ÖB och försvarsdepartementet hittills presenterat i öppna papper. Det verkar framför allt vara angeläget att ÖB inte *alltför tidigt* binder upp sina operativa och strategiska analyser vid snäva ekonomiska ramar. Försvarskommittén borde ha rätt att höra behovsidans argument framförda utan sidohänsyn. Kommittén bör själv ha kompetens att väga de två sidorna mot varandra.

De negativa konsekvenserna av FB 72:s ekonomiskt styrda nedrustningsbeslut kom till synes först efter lång tid. Det kan gå snabbare efter FB 87, och vara långt svårare att reparera detta, om beslutsprocessen får fortgå som den dessvärre börjat.